

Covid-19 - skyddsåtgärder för att hindra smittspridning i vården

Innehåll

Covid-19 - skyddsåtgärder för att hindra smittspridning i vården	1
Syfte och omfattning.....	2
Bakgrund.....	2
Grundläggande skyddsåtgärder	2
Extra skyddsåtgärd - <i>source control</i>	4
Utökad <i>source control</i> på Akademiska sjukhuset och Lasarettet i Enköping	4
Vilken typ av munskydd rekommenderas som <i>source control</i> ?	5
Säker användning av kirurgiskt munskydd och visir.....	5
Dokumenthistorik.....	6
Referenser.....	6

Syfte och omfattning

Detta dokument beskriver grundläggande och extra skyddsåtgärder som syftar till att förhindra smittspridning av covid-19 mellan personal och patienter samt inom personalgrupper.

Alla verksamheter inom hälso- och sjukvård i Region Uppsala och Uppsala län omfattas av denna rutin.

Dokumentet omfattar inte skyddsåtgärder vid omhändertagande av smittsam patient med misstänkt eller bekräftad covid-19. Det omfattar inte omhändertagande av patient konstaterats var exponerad för covid-19. Dessa rutiner anges i:

- [Covid-19 – vårdhygieniska aspekter](#)

Grundläggande och extra skyddsåtgärder mot smittspridning av covid-19 inom vård- och omsorgsverksamhet beskrivs i:

- [Hygienrutiner inom kommunal vård, Uppsala län](#)

Detta dokument ersätter den tidigare rekommendationen *Covid-19 – kirurgiskt munskydd eller visir vid ansiktsnära arbete, rekommendation*.

Bakgrund

Viruset som orsakar covid-19 smittar mellan människor genom att droppar från luftvägarna hos en smittsam person överförs till ögon, näsa eller mun hos en mottaglig person. Det kan ske direkt genom inandning eller indirekt via händer som förorenas och för viruset till ögonen, näsan eller munnen. Smittsamheten är som störst i samband med att en person insjuknar och smittsamhet föreligger ofta före symtomdebuten. Smittrisken är störst vid nära kontakter och ökar med tiden som den nära kontakten pågår.

Grundläggande skyddsåtgärder

De grundläggande skyddsåtgärderna måste finnas på plats i alla verksamheter för att hindra smittspridning av covid-19.

1. Personal ska inte komma till arbetet när de har symtom på covid-19

Ansvarig chef efterfrågar aktivt eventuella symtom hos personalen när de påbörjar ett arbetspass eller så görs detta inom arbetsgruppen. Om symtom uppstår på arbetsplatsen ska personen avbryta arbetet och gå hem. [På Folkhälsomyndighetens hemsida](#) anges vilka symtomen på covid-19 är. Följ riktlinjer för provtagning av personal med symtom:

- [Covid-19 – diagnostisk provtagning \(PCR\) av personal i Region Uppsala och Uppsala län](#)

2. Basala hygienrutiner

Alla som befinner sig i verksamheten ska tillämpa en noggrann handhygien, hosta och nysa i armvecket och undvika att röra sig vid ansiktet, näsan, ögonen och munnen. Personal ska tillämpa full följsamhet till basala hygienrutiner och klädregler:

- [Basala hygienrutiner och klädregler för Nära vård och hälsa och privata vårdcentraler](#)
- [Basala hygienrutiner och klädregler för Akademiska sjukhuset och Lasarettet i Enköping](#)
- [Folk tandvården hygienrutiner, FTV](#)

3. Fysiskt avstånd

Verksamheten ska organiseras så att fysiskt avstånd mellan personer upprätthålls. Det fysiska avståndet mellan personer ska vara minst 2 meter och tiden för nära kontakter mellan personal och patienter ska begränsas. Fysiska barriärer, så som plexiglas i receptioner och på expeditioner, kan vara ett skydd i situationer där fysiskt avstånd inte kan upprätthållas.

Fysiskt avstånd på 2 meter ska upprätthållas i personalutrymmen, vid möten, rapporter, rond mm. Ta beslut om hur många personer som kan vistas i varje utrymme samtidigt. Använd digitala möten, större lokaler, ta bort stolar och möblera för fysiskt avstånd.

Minimera antalet individer som har nära kontakt under ett arbetspass. Detta gäller såväl personal som patienter.

4. Personalens kompetens

Säkerställ att personalen har kompetens och träning avseende covid-19, smittvägar och hur dessa bryts samt hur skyddsutrustning används.

5. Triagering av patienter

Efterfråga aktivt symtom på covid-19 hos patienter inför och under en vårdkontakt. Vid symtom på covid-19 ska patienten hanteras som misstänkt covid-19 enligt nedanstående rutiner.

Efterfråga aktivt om patienter exponerats för covid-19, till exempel om det finns fall av covid-19 i hushållet. Exponerade patienter ska hanteras enligt rutiner för konstaterad exposition för covid-19 i:

- [Covid-19 – vårdhygieniska aspekter](#)

6. Rengör och desinfektera ytor och utrustning

Ytor och utrustning i vården ska rengöras och desinfekteras enligt fastslagna rutiner. Patientnära ytor och andra ytor som ofta berörs av händer är särskilt viktigt att rengöra och desinfektera ofta.

Extra skyddsåtgärd - *source control*

I tillägg till de grundläggande skyddsåtgärderna ska personal tillämpa *source control* som **en extra skyddsåtgärd när fysiskt avstånd inte kan upprätthållas**. Svenskt uttryck för *source control* saknas. *Source control* innebär en fysisk barriär för utandningsluften så att omgivningen skyddas för pre- och asymtomatiska bärare av viruset som orsakar covid-19.

Personal använder ett kirurgiskt munskydd som *source control* när arbetsuppgifterna innebär att 2 meters avstånd inte kan hållas till patienter eller annan personal. Om ett kirurgiskt munskydd inte kan användas, till exempel om det omöjliggör kommunikation med andra personer, kan ett heltäckande visir användas istället.

När personal undersöker patienter i Folk tandvården gäller riktlinjer enligt:

- [Folk tandvårdens hygienrutiner, FTV](#)

Source control används inte vid tillfälliga kontakter, till exempel när personer passerar varandra i en korridor.

Utöver vårdpersonal gäller *source control* för till exempel drifttekniker, transport-, städ- och måltidspersonal.

Source control får inte ersätta andra grundläggande skyddsåtgärder. Handhygien ska tillämpas och fysiskt avstånd till annan personal och patienter ska upprätthållas.

En korrekt hantering av *source control* är en förutsättning för att användningen inte ska bidra till en ökad risk för smittspridning.

Utökad *source control* på Akademiska sjukhuset och Lasarettet i Enköping

Efter beslut i regional särskild sjukvårdsledning (RSSL) i Region Uppsala 15 januari 2021 gäller en utökad användning av *source control* inom Akademiska sjukhusets och Lasarettet i Enköpings kärnområden. Rutinen gäller till den 31 mars 2021.

I dessa förvaltningar ska personal, besökare och patienter kontinuerligt använda ett kirurgiskt munskydd som *source control* då de befinner sig i lokaler som tillhör avdelningar och mottagningar.

Source control används inte av patienter och besökare i nedanstående situationer:

- om medicinska hinder finns eller om personen inte klarar att hantera munskyddet på rätt sätt
- inneliggande patienter i en- och flerpatientrum på vårdavdelningar när de kan hålla fysiskt avstånd till personal
- för barn födda 2005 eller senare

Munskydd till patienter och besökare ska tillhandahållas av verksamheten vid behov.

Personal tar av munskyddet vid mat- och fikaraster och då ska fysiskt avstånd på 2 meter hållas till andra personer. Vid vårdmoment där personal inte kan använda ett kirurgiskt munskydd, till exempel om det omöjliggör kommunikation med andra personer, kan ett heltäckande visir användas som *source control*.

Utanför avdelningar och mottagningar gäller inte kontinuerlig användning av *source control*.

Patienter och besökare ska instrueras i hur munskydd används på rätt sätt, enligt nedanstående instruktioner om [säker användning av munskydd](#).

Vilken typ av munskydd rekommenderas som *source control*?

Kirurgiska munskydd rekommenderas för *source control*:

- **För personal:** kirurgiskt munskydd klass IIR (vätskeresistent).
Om klass IIR inte finns tillgängligt kan klass II användas.
- **För patienter och besökare:** kirurgiskt munskydd klass I.
Om klass I inte finns tillgängligt kan klass II användas.

Säker användning av kirurgiskt munskydd och visir

Verksamhetschef tillsammans med arbetsledare ansvarar för att personalen hanterar munskydd och visir korrekt.

Kirurgiskt munskydd

- Utför handdesinfektion före munskyddet tas på, efter att munskyddet tagits av eller då munskyddet hanterats på annat sätt
- Sätt på munskyddet korrekt så att det täcker näsa och mun. Forma bygeln över näsan.
- Undvik att röra vid munskyddet när du har det på dig
- Munskyddet är engångs och ska inte återanvändas. Kasta munskyddet direkt efter användning. Förvara inte munskyddet i fickan eller där det kan skadas eller förorenas.
- Ta av munskyddet om det blivit fuktigt eller nedsmutsat
- Munskydd som använts som stänkskydd för ansiktet (personlig skyddsutrustning) vid vård av patient ska inte bäras i personalutrymmen

Heltäckande visir

- Visiret ska täcka hela ansiktet, kinderna och sträcka sig nedom hakan. Sätt på visiret korrekt och bär visiret så att det är en fysisk barriär mellan ditt ansikte och andra personers ansikten.
- Utför handdesinfektion före visiret tas på, efter att visiret tagits av eller då visiret hanterats på annat sätt
- Undvik att röra vid visiret när du har det på dig
- Ta av visiret om det blivit nedsmutsat
- Visiret ska efter varje användning rengöras och desinfekteras enligt tillverkarens anvisningar (flergångsvisir) alternativt kastas direkt efter användning

Dokumenthistorik

Författare

Jakob Sparby, Vårdhygien.

Datum

2020-12-01 Ny rutin som ersätter rekommendation Covid-19 – Kirurgiskt munskydd eller visir vid ansiktsnära arbete, rekommendation, DocPlusSTYR-25013.

2021-01-15 Avsnittet om skyddsåtgärden source control har uppdaterats med anledning av ny vägledning från Folkhälsomyndigheten 23 december 2020.

2021-01-22 Dokumentet gäller inte för vård- och omsorgsverksamheter. Begreppet "vårdavdelning" ersätts med "avdelning" avseende utökad *source control* på Akademiska sjukhuset och Lasarettet i Enköping.

Referenser

Folkhälsomyndigheten december 2020: [Frågor och svar om covid-19 \(coronavirus\)](#), hämtad 2020-12-30

Folkhälsomyndigheten december 2020: [Åtgärder för att minska risken för smittspridning av covid-19 från personal inom vård, tandvård och omsorg](#), hämtad 2020-12-30

Folkhälsomyndigheten december 2020: [Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19 m.m.](#), hämtad 2020-12-30

WHO december 2020: [Advice on use of masks in the context of COVID-19](#), hämtad 2020-12-30